

Fig. 1. Medlemmer af Dansk Ornithologisk Forenings stiftende komité ved det afgørende møde i assistent AXEL KOEFOEDS hjem 15. august 1906, da det vedtoges at lade planerne om dannelsen af foreningen realisere, efter at over 100 personer havde accepteret indbydelsen om at træde ind i foreningen. Til stede var: Øverst (fra venstre til højre) kommunelærer JENS LARSEN, vekselerer EJLER LEHN SCHIÖLER, portner N. CHRISTIANSEN, assistent AXEL KOEFOED; nederst pastor KRISTEN BARFOD, cand. jur. WILHELM WEIBÜLL, assistent R. JUL. OLSEN.

Dansk Ornithologisk Forenings oprindelse og udvikling.

Tale holdt ved foreningens 50 års jubilæum, 15. oktober 1956.

Af FINN SALOMONSEN.

Dansk Ornithologisk Forening kan med rette fejre sit 50 års jubilæum som en mærkedag. Man kan se tilbage på det forløbne halve sekel med bevidstheden om, at foreningen har indfriet de forventninger som man nærrede til den ved dens stiftelse, og man kan se fremtiden i møde i fuld tillid til at foreningen fremdeles vil have sin store mission herhjemme.

Jubilæet indtræffer på et tidspunkt, hvor foreningen er i kraftig vækst og gør sig stærkere gældende end nogen sinde før i sin historie. Der er derfor, mener jeg, grund til idag at pege på nogle af de linier, foreningen har fulgt, og at opridse baggrunden for dens oprindelse.

Hvordan var ornithologiens stilling her i landet ved århundredskiftet? Målt med vor tids alen var interessen ikke stor. Den manifesterede sig først og fremmest hos jægerne samt hos godsejerne, der i 1800-tallets sidste halvdel var et betydningsfuldt kulturbærende lag i befolkningen. Desuden fandtes en lille klike af ægsamlere, der med stor nidkærhed dyrkede deres dengang fuldt legitime fritidsbeskæftigelse. Men andre kredse sluttede sig dertil, drevet af en vågnende naturfølelse. Denne havde utvivlsomt sin baggrund i byernes stærke vækst, som afstængede store dele af befolkningen fra naturen og derfor vakte et behov for at færdes ude i naturen og samtidigt fremkaldte ønsket om at opnå et dybere kendskab til planterne og dyrene, en trang som ikke var videre fremtrædende dengang man levede i mere landskabelige omgivelser og betragtede naturen og fuglene som noget dagligdags. Den samme udvikling fandt samtidigt sted i andre kulturlande, i de større industristater dog gennemgående en halv snes år tidligere end i Danmark.

Jordbunden var således gunstig for dannelsen af en ornithologisk forening. I virkeligheden havde vejen længe været beredt. Siden firserne var fugleinteressen herhjemme voksende. COLLINS udgave af KJÆRBOLLINGS værk, »Skandinavien Fugle«, som udkom 1875–77, og SEVERIN PETERSENS »Vore Sangfugle« fra 1878 havde en stor udbredelse, og nogle abonnerede endda på tyske populære fugletidsskrifter.

En stærk tilskyndelse til fuglestudier betød oprettelsen af det europæiske iagttagernet, en institution der stiftedes i 1883 efter afholdelsen af den første internationale ornithologkongres. Iagttagelserne fik herved en mening, blev til nytte for viden-skaben. Det skal dog ikke forties, at disse iagttagernet blev en skuffelse; det storstilede eksperiment førte egentlig ikke til noget. Dette spillede dog ingen rolle i den forbindelse, som her er på tale. Overalt i Centraleuropa betød iagttagernetene en stimulering af interessen for fugleiagttagelser, en koordinering

af de spredte bestræbelser. Jagttagernet sattes herhjemme i gang af prof. CHR. LÜTKEN og vakte stor interesse. Kultusministeriet støttede årligt arbejdet med 500 kr. – dengang mange penge – og CHR. IX behagede at modtage et eksemplar af de årlige beretninger, som udkom i tidsskriftet »Ornis«. I 1885 føjedes til beretningerne en omtale af de fyrfaldne fugle, der på foranledning af prof. LÜTKEN indsendtes til Zoologisk Museum. Hermed var begyndelsen gjort til indsamlingen af det vældige materiale, som igennem årene har bragt så fyldige oplysninger om fugletrækket i Danmark og som har beriget Zoologisk Museums samlinger med tusinder af studiekind. Fyrberetningerne blev hurtigt det centrale i årsrapporterne, men stadig fandtes som en reminiscens af det tidligere iagttagernet indsendte meddelelser et afsnit med titlen »Usædvanlige tildragelser«. Mens iagttagernet hurtigt blev et glemt kapitel i udlandet, fortsattes i Danmark disse årsberetninger helt op til vore dage, og endnu indsendes stadig fugle fra fyrene til god nytte for Zoologisk Museum, ligesom undervisningsministeriet stadig yder undersøgelsen over danske fugle sin årlige støtte, der endog siden 1943 er forhøjet til 1000 kr.; i sandhed en påskønnelsesværdig og enestående kontinuitet.

Når man gennemgår listen over deltagerne i firsernes iagttagernet i Danmark, træffer man de samme navne som senere dannede kernen i den nystartede Dansk Ornithologisk Forening. Det var også denne kreds som i århundredets slutning udgav det store antal lokalfaunaer, der – omend de ikke er alle lige vellykkede – dog vidner om stadigt stigende interesse og kendskab. Som en yderligere stimulans fremkom talrige fugleartikler i forskellige populære tidsskrifter, såsom »Fauna og Flora«, »Dansk Jagttidende« og først og fremmest »Naturen og Mennesket«. Nævnes må endelig også HERLUF WINGES fremragende beskrivelse af Danmarks fugle i »Frems« serie »Danmarks Natur« (1899), et værk som fik umådelig betydning for fugleinteressen og for kærligheden til den danske natur, en betydning som endnu kan spores.

Tanken om at danne en ornithologisk forening dukkede ofte op i denne grødetid og drøftedes i interesserede kredse. Et forsøg blev gjort i 1890–91, da ialt fire numre af et yderst ringe »Ornithologisk Tidsskrift« udkom. Tiden var dog endnu

ikke moden, ikke mindst fordi antallet af interesserede var altfor lille i hovedstaden, der jo i vort lille land nødvendigvis måtte være centret. Men med stedse stigende kraft voksede behovet; det lå i luften at noget måtte ske, og i 1906 blev planerne til alvor. Når det trods svære betænkeligheder blev muligt at føre tanken om dannelsen af en ornithologisk forening ud i livet; skyldtes det i første række to mænd, som trods store forskelle i væsen og indstilling fandt hinanden i et frugtbart samarbejde, to mænd som Dansk Ornithologisk Forening af i dag skylder uendelig meget, EJLER LEHN SCHIÖLER og OTTO HELMS. På hver sin vis var de personligheder, og først og fremmest var de kundskabsrige ornithologer, besjælet af en glødende interesse for sagen og i besiddelse af kraft og evne til at kæmpe for deres ideer og lede foreningen i dens første vanskelige år. Blandt foreningens mange venner og velyndere gennem tiderne har ingen betydet så meget for dens udvikling og trivsel som disse to mænd.

I de første måneder af 1906 afholdtes en række møder, hvori deltog et vekslende antal personer, rekruteret blandt interesserede kredse både i provinsen og i København. Der kom vel en del skepsis til orde om betimeligheden af at oprette en særlig ornithologisk forening, men efterhånden enedes man dog om at nedsætte en komité på 14 medlemmer for at undersøge hvorledes stemningen var. En tilslutning på mindst 100 personer blev anset som en betingelse for at lade planerne realisere. I maj 1906 udsendte komiteen følgende indbydelse:

Der findes som bekendt rundt om i Danmark mange, der interesserer sig for Fuglene og deres Liv; men hidtil har der manglet et Bindeled, hvorved denne Interesse kunde udvikles. Vi undertegnede have derfor tænkt at søge samlet i en Forening ved Navn »Dansk ornithologisk Forening« dem her i Landet, der have Interesse for og Kærlighed til Fugle.

Foreningen skulde virke dels ved Sammenkomster med Foredrag og Diskussion, dels ved Udflugter til ornithologisk interessante Steder her i Landet, dels ved et *Tidsskrift* med Bidrag fra Foreningens Medlemmer og andre. Tidsskriftet, der er tænkt at skulle udkomme 4 Gange aarligt i tvangfri Hæfter paa mindst 16 Sider og skal omhandle særlig Spørgsmaal angaaende Danmarks Fuglefauna, vil gratis blive tilsendt Medlemmerne. Det første Numer vil udkomme til 1. Oktober d. A. Medlemsbidraget er 4 Kr. aarlig. De bedes udfylde vedhæftede

Blanket og indsende den til Hr. Assistent A. Koefoed, Vesterbrogade 270 (efter 15. Maj Villa Pax, Søllerød pr. Holte).

København, i Maj 1906.

E. LEHN SCHIØLER,	A. CHRISTIANI, Cand. polyt., Ingeniør	TH. N. KRABBE, Læge
R. JUL. OLSEN, Ass. i Statsbanerne, Orehoved	O. HELMS, Læge, Haslev	N. CHRISTIANSEN, Portner
AXEL KOEFOED, Ass. i Finansministeriet	O. RYE CHRISTIANSEN, Assistent	KRISTEN BARFOD, Præst, Hjørlande
A. VALENTINER, Forp., Christianshøj pr. Rønnede	M. KLINGE, Forretningsfører, Esbjerg	WEIBÜLL, Cand. jur.
A. HAGERUP, Arkitekt, Kolding	H. ARCTANDER, Distriktslæge, Storehedinge	

Der nedsattes et forretningsudvalg bestående af HELMS, SCHIØLER og AXEL KOEFOED, en mand som også havde en væsentlig andel i foreningens stiftelse. Det viste sig til komiteens glædelige overraskelse, at interessen var langt større end ventet; over 100 indmeldelser indtraf i sommerens løb, således at foreningen måtte anses for sikret. Et fotografi fra det komitémøde, hvor det endeligt besluttedes at stifte foreningen, er gengivet som fig. 1 i denne artikel. Der udsendtes derefter indvarsling af den stiftende generalforsamling, der afholdtes i Wivels selskabslokaler den 15. oktober 1906, altså i dag for 50 år siden, og det første hefte af tidsskriftet udkom i november, redigeret af HELMS. Der viste sig imidlertid nu en ganske overstrømmende tilslutning til foreningen, som i løbet af få måneder kom op på henved 300 medlemmer. Det første hefte måtte derfor genoptrykkes og fremstod i en ny, meget smukkere og fyldigere udgave.

Hvad var det nu for mennesker som sluttede sig til foreningen? De ialt 129 medlemmer, som findes i fortegnelsen i tidsskriftets første hefte, udgjorde et bredt udsnit af hvad man dengang kaldte den »dannede almenhed«.

Det er kulturhistorisk ganske interessant at se hvorledes medlemmerne fordelte sig efter erhverv og beskæftigelse. Der var 19 læger eller lægestuderende, 13 kontorfolk, bankmænd, o. lign., 12 proprietærer, forpagtere o. s. v., 9 lærere, 8 forretningsmænd (grosserere, direktører, fabrikanter), 8 konservatorer og »fugleudstoppere«, 7 embedsmænd i diverse etater, 6 godsejere, 6 forstmænd, 5 farmaceuter, 4 præster, 3 videnskabsmænd, 2 arkitekter, 2 håndværksmestre, 2 skoledisciple (deriblandt vor nuværende formand), 2 ingeniører og henholdsvis 1 dyrlæge, tandlæge, redaktør, overpolitibetjent, typograf, løjtnant, portner, jurist, maskinassistent og styrmand.

Bortset fra at SCHIØLER havde meldt sin hustru ind i foreningen, var der ingen kvinder blandt medlemmerne. Kun to zoologer stod som medlemmer, prof. HEKTOR JUNGENSEN og mag. scient. HÆRLUF WINGE. Ikke en eneste naturhistoriestuderende havde indmeldt sig i den nye forening, hvilket var påfaldende på baggrund af at der var flere læge- og ingeniørstuderende. Den medicinske stand udgjorde ikke mindre end 15% af medlemstallet, men denne overvægt af læger havde sin naturlige forklaring derved, at zoologien dengang indgik i den medicinske forberedelseseksamen. Derigennem fik mange læger en interesse for naturhistorien, som de bevarede hele livet, og mange udviklede sig til ypperlige zoologer. Ingen kan mere end zoologerne beklage, at Danmark, som et af de ganske få europæiske lande, forøvrigt netop i 1906 fjernede zoologien fra de lægestuderendes pensum og derved skar de stærke bånd over, som i forrige århundrede havde forenet medicinen og naturhistorien.

Man kan undre sig over at fagzoologerne viste så ringe interesse for dette nye skud på den naturhistoriske stamme; foruden *professor zoologiae* meldte jo kun HÆRLUF WINGE sig ind i foreningen. Denne mangel på interesse var dog i og for sig naturlig, når man betænker, at ornithologien, i den form hvorunder den dengang dyrkedes herhjemme, blot ansås for en uskyldig og elskværdig fritidsbeskæftigelse. Jeg mindes endnu en samtale jeg som ung gymnasiast havde med en kendt professor og medlem af Carlsbergfondet, overfor hvem jeg nævnede, at jeg agtede at blive ornitholog. »Hvorfor det«, svarede han, »ornithologi er jo ingen videnskab.« Selvfølgelig vidste vedkommende videnskabsmand, at fuglene såvel som andre levende væsener kunne gøres til genstand for videnskabelig undersøgelse, men »ornithologi« det var nu engang fra gammel tid ensbetydende med »fugle-hobby« og kunne ikke sidestilles med mammalogi, ichthyologi, o. s. v. Denne indstilling, som deltes af mange, må forstås på baggrund af, at der i Danmark ret beset ikke havde været drevet videnskabelig ornithologi i hele det 19. århundrede, bortset fra FR. FABERS undersøgelser, den undtagelse der på en lysende måde bekræftede reglen. Der var indenfor zoologernes kreds ikke de forudsætninger for ornithologi som der var for entomologi, ma-

rinbiologi og flere andre forskningsgrene. Disse discipliner var nemlig påbegyndt herhjemme af store forskere og stærke personligheder, som satte deres præg på udviklingen og skabte en tradition, der fæstnedes gennem deres efterfølgere og elever og er fortsat op til vore dage. Man må se i øjnene, at der indenfor ornithologien herhjemme ikke dukkede sådanne lederskikkelser op, og i den stormfulde udvikling, som prægede ornithologien i sidste halvdel af århundredet, vil man forgæves søge Danmarks bidrag. Periodens betydeligste danske naturforsker, JAPETUS STEENSTRUP, en åndskæmpe af overordentlig format, var ikke synderlig fugleinteresseret; hans indsats lå indenfor de lavere, især de marine dyregrupper, samt indenfor studiet af køkkenmøddinger, mosefund og andre levninger af subfossiler. Her var han grundlæggeren, og i forbindelse med arkæologerne skabtes en særlig dansk forskningsgren, der videreførtes af HERLUF WINGE og hans efterfølgere og skaffede Danmark en så smuk international position, at det selv i vore sparetider – ja så sent som i år – har været muligt at oprette en lærestol i kvartærzoologi.

I tiden før foreningens stiftelse – de to sidste decennier af det 19. århundrede – var iøvrigt den zoologiske videnskab herhjemme efter den steenstrupske glansperiode nede i en bølgedal og kunne næppe virke inspirerende på autodidakter. Dens horizont syntes begrænset til den københavnske lilleverden, og forskerne var for en ikke ringe del optaget af gølge indbyrdes stridigheder, der ganske vist optog sindene uhyre meget i den hjemlige andedam, men ikke virkede synderlig befordrende på videnskaben.

Det var således ikke fagzoologerne, der stimulerede den vågnende danske ornithologiske videnskab, men fra en ganske anden side kom ideerne. Banebrydende arbejder fremkom i tidsskriftet i foreningens første år, afhandlinger der var i pagt med de nye strømninger i tiden. SCHIØLER, langt den betydeligste af bidragsyderne, udførte grundlæggende arbejder indenfor raceforskningen og studiet af fældningen, HELMS og – ikke mindst – A. L. V. MANNICHE fremkom med vigtige bidrag til de arktiske fugles livshistorie, GERHARD HEILMANN offentliggjorde sit fremragende værk om fuglenes oprindelse, H. CHR. C. MORTENSEN beskrev resultaterne af de første ringmærknin-

ger i verden; alle er det arbejder som er blevet klassiske og som vi er stolte over at se fremkommet i vort tidsskrift.

Det er fra disse mænd – og man kunne til dem føje adskillige andre af foreningens første medlemmer – at de impulser udgik, som resulterede i, at der i Danmark skabtes en ornithologisk tradition, en tradition som viste sig levedygtig og i det forløbne halve århundrede har båret rige frugter.

Man vil måske synes, at jeg har glemt eller overset den betydning HERLUF WINGE havde ved foreningens stiftelse og i dens første år. Han var sin tids fornemste fuglekender i Danmark, og skønt han sin natur tro personligt holdt sig i baggrunden, da foreningen grundlagdes, fulgte han den med stor interesse og øvede en ikke ringe indflydelse. SCHIØLER og mange med ham har aldrig lagt skjul på den gæld de stod i til denne betydelige og højt begavede videnskabsmand, som samtidigt skal have været et usædvanligt fint og elskeligt menneske. WINGE udarbejdede den liste over Danmarks fugle, som indleder Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrifts første årgang, og han havde både i den grønlandske ornithologi og ved sin behandling af fyrfuglematerialet gjort en betydelig indsats. Men jeg vil gerne påpege, at WINGES berømmelse ikke så meget hviler på hans ornithologiske arbejde som på hans undersøgelser indenfor mammalogien og kvartærzoologien. Som ornitholog var han den omhyggelige og overordentlig kundskabsrige kompilator og registrator, men det var ikke ham der i disse år var nyskaberen indenfor dansk ornithologi. På en vis måde kan man endda sige, at han gennem sin konservatisme forhalede udviklingen. Hans fuglenavne i listen 1906 var allerede fra starten forældede, og når Danmark først i 1927 som den sidste af de europæiske nationer gik over til den internationale navngivning af fugle, var det tegn på, hvor langt fremad han kastede sin skygge. Og hans svar i tidsskriftet 1919 til den unge idérige ERWIN STRESEMANN var, dets kundskabsfyldte ufortalt, en besynderlig anakronisme.

Der bør her nævnes en anden fagzoolog, der optrådte ved århundredskiftet, KNUD ANDERSEN. Hans beretninger om Færøernes fugle var ganske vist holdt som de gammeldags rapporter fra iagttagernettet, men indeholdt så mange idéer og viste et sådant kendskab både til litteraturen og til de nye

tanker, der dengang brød frem, at de afgav rige løfter for hans fremtid som ornitholog. Desværre emigrerede han til England – og forlod forøvrigt også ornithologien – kort før stiftelsen af foreningen og kom derfor ikke til at få nogen betydning for den.

Kendskabet i udlandet til Dansk Ornithologisk Forening og til de afhandlinger som offentliggjordes i tidsskriftet var i lang tid hæmmet af, at der i tidsskriftet kun tillodes dansk som publikationssprog. Allerede på en af de første generalforsamlinger fremførtes ønsket om resuméer på et verdenssprog, men det vakte ingen genklang i forsamlingen. Resultatet var, at både HEILMANN'S, HELMS og MANNICHES afhandlinger senere måtte genoptrykkes på engelsk, et som det nu ville synes overflødigt spild af penge. Først langt senere fremkom artikler på udenlandske sprog i tidsskriftet, det første i 1939, og fremmedsprogede resuméer var ikke reglen før for en halv snes år siden.

Ved stiftelsen af Dansk Ornithologisk Forening satte man sig følgende opgaver: At beskytte og bevare de danske fuglearter, at vække og fremme kendskabet til fuglene, at udarbejde et værk om Danmarks fugle, og at udgive et særligt ornithologisk tidsskrift, hvori »intet der vedrører Fuglene og deres Liv skal være udelukket«. Har foreningen i årene der er gået været i stand til at løse disse opgaver? På dette spørgsmål må man vel have lov til i det store og hele at svare bekræftende.

Da foreningen stiftedes, var fredningstanker noget nyt i Danmark – de kan dateres til 1905 – men de var i høj grad påkrævede, indenfor ornithologien dengang særligt for rovfuglenes vedkommende. Foreningen indlod sig da også straks i diskussion med jægerne om rovfuglespørgsmålet, en polemik der strakte sig over tre år og som – når man nu har sagen på større afstand – synes at være ført med en ufordragelighed og fanatisme fra ornithologernes side, som ville være utænkkelig i vore dage. Imidlertid medvirkede diskussionen givetvis til at jægernes hensynsløse og uværdige fremfærd mod rovfuglene efterhånden i høj grad mildnedes. Efter den første verdenskrig, nærmere betegnet fra 1922, deltog foreningen i opretholdelsen af fredningen af den lille ø Jordsand, og beretninger om fuglelivet offentliggjordes hvert år i tidsskriftet. Nu er øen en del

af det statslige vildtreservat Vadehavet. Efter vedtagelsen af reservatloven i 1935 har foreningens betydning for fuglefredningen ganske vist været aftagende, men foreningen er stadig på årvågen vagt overfor overtrædelser af fredningsbestemmelserne – den såkaldte glentesag f. eks. vil sikkert være de fleste i frisk erindring – ligesom foreningen gennem sin repræsentant i den internationale komité for fuglefredning og i Naturfredningsforeningen gør sin indflydelse gældende i alle fredningsmæssige spørgsmål. Foreningen har et nært samarbejde med Naturfredningsrådet, og en særlig betydning har det fået, at rådets reservatudvalg fra 1937 ansatte videnskabelige assistenter, hvis publikationer på få undtagelser nær alle er fremkommet i vort tidsskrift.

Udgivelsen af et værk om Danmarks fugle har imidlertid oversteget foreningens kræfter. Det var SCHIÖLERS kongstanke, og han vilde selv skrive det, men han forloftede sig på opgaven, og kun tre bind af hans imponerende værk så dagens lys.

Foreningens tidsskrift har været udgivet i samtlige år uden afbrydelse og udgør nu en statelig række, som man kan se på den bogudstilling der i anledning af jubilæet afholdes på Universitetet. Foreningen søger i sit tidsskrift at dele sol og vind lige mellem mere underholdende og populært stof og sådanne artikler som mere direkte tjener videnskaben, omend nogle nok vil mene at hovedvægten for stærkt lægges på den sidste kategori. I stigende grad orienteres medlemmerne i tidsskriftet om den nyudkomne ornithologiske litteratur i ind- og udland.

Man var i foreningen tidligt klar over, at der for at vække og fremme kendskabet til fuglene krævedes oplysning og propaganda. Der stiftedes endog i 1926 et særligt »Udvalg for Oplysningsarbejde«, på hvis initiativ en tavle med fredede fugle fremstilledes og ophængtes på skoler, jernbanestationer o. lign. Udvalget opløstes øjensynligt derefter, men der er ikke tvivl om, at der på dette felt stadig tiltrænges et arbejde, som kunde og burde tages op af foreningen.

At det imidlertid er lykkedes foreningen at vække interessen for fuglene, er det stadigt stigende medlemstal et bevis på. Ganske vist holdt antallet af medlemmer sig forbavsende konstant i foreningens første 25 år og oversteg knapt nok de

400 som det allerede nåede i de første år. Nægtes kan det heller ikke, at foreningen i tyverne kom ind i en nedgangsperiode, der dog hurtigt overvandt, da nye kræfter kom til. Efter de to første formænd, SCHIÖLER og HELMS, blev foreningen efter 1941 ledet af dr. POUL JESPERSEN, den fremragende ornitholog, som de fleste af os har kendt og hvis alt for tidlige død vi alle beklager. JESPERSEN gik med stor energi ind for løsningen af de opgaver, som var stillet af »Dansk zootopografisk Undersøgelse«, en komité som var nedsat i 1927, og en lang række omhyggelige analyser af danske fugles udbredelse i landet stammer fra hans hånd og offentliggjordes i tidsskriftet.

Denne nydannelse var ikke den eneste under JESPERSENS regime. Allerede ved foreningens stiftelse valgtes kredsformænd i de vigtigste provinsbyer; deres opgave var fortrinsvis at hverve nye medlemmer, men de havde øjensynligt ikke held med sig, og der foretoges ingen nye udnævnelser. Efter sidste krig toges opgaven op igen på en mere hensigtsmæssig måde; der påbegyndtes et arbejde i provinsen med afholdelse af foredrag i de større byer, fortrinsvis Aarhus, og afholdelse af lokale ekskursioner; en repræsentant for provinsen optoges i bestyrelsen. Samtidigt blev også antallet af møder i København og ekskursioner udgående fra hovedstaden væsentligt forøget, mere end fordoblet. Under vor nuværende formand, dr. VAGN HOLSTEIN, er foreningens aktivitet yderligere steget. En betydningsfuld nydannelse var således oprettelsen af D.O.F.s feltornithologiske udvalg, der gør et overordentlig stort arbejde på mangfoldige områder, ved studiekredse, studielejre, ringmærkning, samarbejde med pressen m. m., en virksomhed der ikke nok kan påskønnes. Stadig større kredse knyttes til det arbejde, som er foreningens primære, at vække og fremme kendskabet til de danske fugle. Jubilæumsåret har set endnu en nydannelse på dette område, stiftelsen af det feltornithologiske udvalg for Fyn og Jylland. Også en anden nyhed har set lyset i dette år, fremkomsten af »Meddelelserne«, det lille nyhedsblad, der på en praktisk måde fortæller medlemmerne om foreningens arrangementer.

Foreningens store virksomhed i de senere år er faldet i god jord og har resulteret i en stærkt øget tilgang af nye medlemmer. Antallet af medlemmer (inklusive bytteforbindelser)

er nu 1317, og vor forening er derved langt det største naturhistoriske selskab i Danmark.

Før medlemmer udenfor Danmark er modtagelsen af tidsskriftet det væsentligste udbytte af medlemsskabet, og det er derfor et tegn på tidsskriftets standard, når foreningen idag tæller ikke mindre end 132 medlemmer bosat udenfor Danmark, foruden 100 bytteforbindelser. Ikke få udenlandske ornithologer ønsker at publicere deres afhandlinger om nordisk ornithologi i vort tidsskrift. I det hele taget er forbindelsen mellem danske og udenlandske ornithologer livligere end nogen sinde, og indbudte gæster har hyppigt gennem foredrag i foreningen givet danske ornithologer nye impulser. Denne nære kontakt med udenlandske ornithologer har foreningen ønsket at udbygge og understøtte og har derfor benyttet lejligheden til at markere 50 års jubilæet ved at udnævne en række æresmedlemmer og korresponderende medlemmer.

Ved at sammenligne tidsskriftets ældre årgange med bindene fra de senere år, får man et stærkt indtryk af, at dansk ornithologi er fulgt med tiden og yder sit bidrag til den standende debat. Tidens strømninger afspejler sig i emnerne; det er nu ethologien og økologien, der står i brændpunktet, hvor det før var faunistiken og systematiken. Emner fra Færøerne og Grønland gør sig langt mere gældende end tidligere, men rent bortset fra dette kan man konstatere, at danske ornithologer har et langt videre udsyn i vore dage end ved århundredskiftet. Nu synes hele verden at være deres tumleplads, mens man dengang kun undtagelsesvis tog emner op fra områder udenfor det danske monarki.

Når man erindrer, hvor mange marine ekspeditioner der er udsendt fra Danmark, er det ejendommeligt at tænke på, at der i henvend 100 år, fra 1830erne og til langt op i dette århundrede, aldrig er foretaget nogen dansk ornithologisk ekspedition til områder udenfor det danske riges grænser. Men så kom der til gengæld skred i udviklingen. Som den første arbejdede og samlede PETER FREUCHEN i arktisk Canada under Den 5te Thule Ekspedition 1921-25, og få år efter konservator HARRY MADSEN i Fransk Sudan og Nigeria på prof. O. OLUFSENS ekspedition 1927. I 1930erne foretog både mag. scient. BERNT LÖPPENTHIN og dr. KNUD PALUDAN ekspeditioner til

Persien, dr. BØJE BENZON til Lilleasien og tropisk Østafrika, og prof. HANS JOHANSEN til adskillige områder i Russisk Asien. Efter krigen intensiveredes arbejdet i oversøiske lande, og Universitetets Centralafrikanske Ekspedition, Den 3die Centralasiatiske Ekspedition, dr. HELGE VOLSØES ekspedition til Kanarerne, dr. AXEL HEMMINGSENS rejser i Nordkina, Galathea Ekspeditionen og Den Danske Ekspedition til Philippinerne 1951–52 foretog omfattende indsamlinger og undersøgelser. Også fra mange andre kilder strømmede materiale til Zoologisk Museum, dels fra danske indsamlere bosiddende eller rejsende i tropeområder (BØJE BENZON fra mange områder i Afrika, C. MENG fra Tahiti, THORKILD ANDERSEN fra Tanganyica Territory, HEROLD OLSEN fra Fransk Guinea, HENRY LARSEN fra Fransk Guiana), dels også i stor udstrækning som gaver eller bytteobjekter fra udenlandske ekspeditioner. Den udstilling af eksotiske fuglesamlinger erhvervet af Zoologisk Museum i de sidste ti år, som i anledning af jubilæet i disse dage har været afholdt på Universitetet, har skullet give foreningens medlemmer et indtryk af den betydelige virksomhed, danske ornithologer har udfoldet fjernt fra de danske strande.

Det er med særlig glæde man idag kan konstaterer, at den spinkle tråd, der i stiftelsesåret forbandt Universitetet og foreningen, i årenes løb gradvis er vokset til et stærkt og fast bånd. Dansk Ornithologisk Forenings medlemmer færdes nu hjemmevant på Universitetets institutioner, Zoologisk Museum og Universitetsbibliotekets naturvidenskabelige afdeling, besøger samlingerne, deltager i ringmærkningsarbejdet og bydes jævnligt som gæster af Dansk Naturhistorisk Forening. Samtidigt tæller vor forening nu blandt sine medlemmer mange fagzoologer og universitetslærere og – hvad jeg især ønsker at fremhæve – et stort antal naturhistoriestuderende. For dem vil foreningen forhåbentlig være et voksested, et grosted. De er fremtidens lærere og skal til sin tid videregive til den vorde ungdom den kærlighed til naturen og dens levende, vingede væsener, som altid har været ledestjernen for denne forening.

Foreningen kan nævne som sin hæder, at det, som allerede sagt, først og fremmest var den der skabte den ornithologiske

tradition i Danmark. Mon ikke foreningens stiftere vilde glæde sig, kunde de overvære denne dag. Vi medlemmer af idag har bestræbt os for at træde i deres fodspor. Ligesom de, er vi besjælet af tanken om at bevare og frede den danske fugleverden; som de, ønsker vi at fremme og udbrede kendskabet til fuglene, så vi til den kommende slægt kan overlade den arv af viden og skønhed som de gav os, og ligesom de, har vi dristet os til at kaste blikket på videnskabens tinder.

Dansk Ornithologisk Forening befinder sig idag i en rig og frugtbar periode. Alle venner af foreningen vil ønske den fortsat fremgang i de kommende år. Jeg håber, jeg har forsamlingen med mig, når jeg slutter disse ord med et:

Dansk Ornithologisk Forening

Hjertelig til Lykke!